

დაღალულობით დაცვივდნენ და ამა-
თი გაშველდნენ.

რუსიდამ მოველი ზორს, შექედე
დე, ხილი ბეგალაშეილივით წელში
გაწყვეტილა და ნახევარიც პარი-
ვის კიზიროკივით დარჩენილა, ხილის
ქვევით გაუმართავთ პარომი სწორეთ
კრუხის საბუდარს ჰეგას, ოთხი კაცი
გაჰყავს, თუ ერთიც მოემატა, ვეღარ

ჭირისუფლებს სხვა-და-სხვა ხატებთან
სალოცავათ და გზაში იხოცებიან,
როგორც ავათმყოფები ისე კარგათ
მყოფებიც. მრთი შეითხავი ზოთშიაც
გვევას ძაპარჭინის პირზედ; ესეც ძა-
ლიან დახელოვნებულია ორნბაზო-
ზით მოტყუებაში. არც ამას უშლიან
თავის ხელობას. ვან არის გაშეით-
ხველი?

ଓମନ୍ଦରଙ୍ଗା.

ଭୂତଳାବୀଟି ଶେରପା ତାହାଙ୍କ ମାନୁଷ
ଭୂଗୋଳିକା—ଧରାଶିଖିଲେ ଅଶ୍ଵାଳିଲେ ଭୂ-
ସ୍ଵଭାବକ୍ଷେତ୍ରରେ *)

25 ଜେଣିଲ୍ଲସ 1880 ମୁହଁର୍ବାଦ.

განსვენებულო მარიამ!

შენ მცნობს და შენგან მრავალ
გვარიად დავალებულს კერ მომითმე-
ნია, კუბოში უძრავად მდებარეს რომ
გხედავ, უკანასკნელად არ აღვიარო
სი, რითაც შენი წყარი ცხოვერება
იყო უხედ შემცული და რაც ახლა
გინათებს ზეციერს გზას. შენს სიცო-
ცხლეში არა ერთისა და ორის გულ-
ში მოგიხდენია სანატრელი და სასი-
კეთო ცვლილება, — არა ერთისა და
ორის გულში ჩაგინერგავს და აღვიზო-
დია. ის მაცხოვარებითი რწმენა, რომ
კაცს უფრო ბევრი შეუძლია ჰქმნას
საქმით — ცხოველი სიტყვით და ტკბი-
ლი დარიგებით, ვანემ მყაცრი და
მკახე ბრძანებით და ბევრი ქა-
დაგებით და ჩამად, უჩინრად რომ
უფრო ბევრი რამ და ჰქონდითად კარ-
გი გაკითხდება...

შენ შენის ცხოვრებით ცხადად
გვიჩვენებდი იმ გზას, რომელსაც
ერდოულად უნდა აღადეს ყოველი დე-

და, თუ კი ნამდვილად სურს ემსა-
სუროს კაცობრიობას.—შენ ზედ-მი-
წევნით გესმოდა შენი მოვალეობა,
როგორც დედის და როგორც მამუ-
ლის შვილისა.—შენ კარგად იცოდი
ცხოვრების სავანის—ბეჭრჯერ გამი-
გონია შენგან, რომ კაცი მარტო
თავის-თავისათვის არ არის გაჩერილი
ღვთისაგანაო, — ის მოვალეა მოყვრის
წარმატებისათვის ზრუნვადესო და ამ
სხვის ბეჭრიერებისათვის ზრუნვაში
უნდა ხელავდეს კაცი თავის საკუთარს
ბეღწიერებასო. — მარ მითხრას —
ვიცხვარებო, ვიწვე სხვისათვის ჭხოვ-

ରେବଦାନ, ଏତ୍ୟନ୍ତ କୋଳମ୍ବ କଥିରାଦ—
ମାଗରାମ ଶେଖ ଲୋପ କି ଉପରିଦି, ରାଜ
ଅମିଶାତ୍ରୀରେ ଯୁଗ ସାହିରାଃ ଲ୍ଵତିଶ ଦା
କୁପିଳ ଲୋକାର୍ଯ୍ୟରେ, ମନ୍ତ୍ରିକ୍ଷେତ୍ର କେତୋତିଥି
ଦା ଶର୍ମମି-ଲୋକାର୍ଯ୍ୟରେ ଦା ଶେଖି କ୍ଷେତ୍ର
ମି ଏହ ଫଳିତର୍ଯ୍ୟରେ ଏକାଶିତ୍ରେ କ୍ଷେତ୍ର-
ଶାଖାରୀର, ତଥ ଏହ ବ୍ରିଜିନ — ପରିଚାରିଣି
ଶାଶବଦୀର ଲେଖିରେ ଯୁ ମନ୍ତ୍ରାକ୍ଷରିତଃ ଶେଖ-
ନେଇର୍ଯ୍ୟବା ମନ୍ତ୍ରେଣିରା, ଏତ୍ୟନ୍ତ କୋଳମ୍ବ,
— ଏ ତଥ କାତ୍ରିନ୍ଦରି କାର୍ଯ୍ୟର ବ୍ୟାପ
ମନୋଭମାରା, ଯୁଝର ଭାବର୍ଦ୍ଧିତା, ଗନ୍ଧର୍ତ୍ତ
ଶଶାର୍ଯ୍ୟବଳିରେ. ଅଭିଭୂତ ଯାହାର
ମନୋତ୍ତରି ଯଥାବ୍ଦୀରେ, ରାମଧେଶ୍ଵର କା

ქუნდა შენს ას ორს ყოფილის ბეღნა-
ერება, ეუბნებოდი: —ისწავლე, ის-
წავლე, მაგრამ არ დაგავიწყდეს შეც-
ნიერება ლონე — საშვალება რომ არის
და არა საგანი, და შენც ლმობიერის
დედობრივის სურუეთ და ტკი-
ლის საქმიანი ჩაგონებით უნერგავდი
ყმაწევილებს ღვთისა და კაცის სიყვა-
რულს, მაგრამ ან კი რაღა საჭირო
იყო სიტყვა, როდესაც თვითონ შენი
ცხოვრება ამის ცუცხალს მაგალითს
წარმოადგენდა: — რამდენისული სწუხს
და იღვრება მდუღარე წრფელი ცრემ-
ლით, რამდენი ადამიანი ეველრება
შეურეალედ ღვერთს შენთვის და ისი-
ნი ხომ ყველანი შენგან დავალე-
ბულნი არიან! .

ლიკვიდაცია შეს გარშემო მყოფნი და
რამდენი ღვაწია ახლა გაბეღნიერე-
ბული შენგან ლვთის სისტერულში
და ცნობაში გაზრდილობისაგან...

შენ იყავი შესანიშნავი შენის პა-
ტიოსანი, მტკიცე ხასიათით; შენ უი-
არ მოიძებნებოდა არავითარი ზაკავა,
შური; მტერობისაგან და შურის-
ძიებისაგან შენი გული წმინდა იყო,
როგორც შენი ენა უშვერის, გინა
უმსგავსის სიტყვისაგან. ვერ იტყვის
კაცი, შენ რომ ეისმესთვის ოდესმე
მტრად შევეხედოს, ან ეისთვისმე შური
გეძიოს, თუნდაც ძალიან ბევრჯერ
გდებომია ამის განსაცდელი ცხოვრე-
ბაში; შენ ყოველთვის მზათ იყავი
შეცოდება მიგეტვებინა კაცისათვის,
ითხოვდა ის ამ მოტევებას, თუ არა.

შე. იყავი სამაგალითო, ლინის
დედა: იყმაწვილეში დაქვრივებულ-
მა, მთელი შენი იცოცხლე შესწი-
რე კრთად-ერთი შვილის აღზრდას;
ამ საქმეში გაძოუცდელს გიძლოდა
წინ და გინათე და: გზას განუსაზღვ-
რელი სიყვარული შეიღლისადმი, ლო-
ნეს გაძლევდ. ღრმა სარწმუნოება და
მტკიცა სასოება ღდერთხა და სამარ-
თალზედ, მაგრამ როგორ გესმოდა
შე სიყვარული შეიღლისადმი? ბეჭ-
ჯერ გითქვაძ.—სიმრალულით: ქა-
ლანდელს დედებს შეიღები აღარ-
უყვარსთო და ეს გიტანჯავდა შენ
გულ”, ამაში ხედვდა ჩვენი უპეტუ-
რების სათვეე. ვი, ხალხის ბრალი-
სადაც დედები მამულს არ უზრდიან
შეიღებას, იტყოდი ხოლმე და თან
ამორ ხევბლი კადეც ყრუთ, თითქო

დიახ, შენ დედა დევობული დროული არ
არ მიგაჩნდა, თუ ის მამულის სასარ-
გობრივი არ ზრდიდა შვილს, თუ მას
შვილი მამულის მსხვერპლად არ ეფუ-
ლებოდა; ბევრჯერ იტყოდი: ნდობა
და სიყვარული თუ არ არის დედა-
შვილობას შეუა, —ახალსა და ძველს
თაობაში კავშირი გაწყდებაო და ერთ-
მანეთისა. ვეღარას გაიღონ ებერთ.
ჩვენ დედებში ნამდევილი მამულის
შვილი სანთლით საძებნი არისო,
უფრო პევრს ჩვენგანს მამული მაჩი-
ნია თავის მსხვერპლადო და ეს უკულ-
მა სამართლი გითუთქავდა გულს.
ამ მხრით შენ იყვაი წარპომადგენ ე-
ლი ძეელის ღრიას ქართველის დე-
დისა, სადღა არის ახლა ამისთანა

და სამოქალაქო გენერალური სამსახურის მიერ მიმდინარე, თავის უკარის-ყოფამდის ერთ-გული, მშრომელი და მაშულისათვის მსხვერპლად განმზადებული დედა; სადღა არის ის დღი, როდესაც ამ გვარი დედები აშენებდნენ და ამ-ხნევებდნენ ჩეკენს მხარეს და თუ სად-მე ახლა ორიოდე მოიძებნება, ისინიც გვეცალებიან გულ-დაწყვეტილები, მაგრამ კიდევ მაინც მოიმედენი, რო-გორც შენ განსვენებულო ლირსო დედაო, მარიამ!...

შენი სკოლა იყო ჯავახობრივი, მშობლური აღზრდის სკოლა, ეს მი-
გაჩნდა შენ სიმტკიცედ და გზად რწმე-
ნისა და სიმხნისა ახალის დგმისა და
მომავალისათვის; ამას აძლევდი შენ
უმთავრესს და უძალუმესს მნიშვნე-
ლობას კაცის ხასიათისათვის, გძი-
ბის სიკეთისათვის და მთელი ქვეყნის
გამამტკიცებელის ძმობისათვის. აქ
მოქმედებდი შენ წყნარის, შეუნიშ-
ნავის მოქმედებით, რომელიც საზო-
გადო, საქვეყნო გამოჩენილს აღიღ-
ზედ მოღვაწეობას ერთის შეხედეთ
გარედან არა ჰგავს თითქო, მაგრამ
ნაყოფი უფრო მტკიცე, უფრო უტ-
ყუარი და სანდო აქვს. ხშირად იტ-
ყოდი: გრძნობა და მოსწრავება
ოჯახში უწდა დააპუროსო, გამოზარ-
დასო და გონება კი სასწავლებელმა
და მოქალაქობამათ: მარტო სიტყვი-
თა და ჭადაგებით არავინ გაიზრდებათ;
როგორც შენ იქცევი; რაც შენ
გრწამს, რასაც ესწრავები მისთვია
გამოვა შენი გასაზრდელიო. რომე-
ლიც შენს სიტყვას კი არა, თვითონ
შენ გიყურებს, თვითონ შენი საქმე
უძლეის შენს გაზიდოლსაო... და ამას
შენი მტკიცე რწმენა, მხურვალე სიყ-
ვარული საჭშაბლოსი და ყველა მახ-
ლუბლ ქისა, მაყვერებისა, შენი ზედ-
მიწვევილი ცოდნა მშობლურის ენი-
სა, ღრმა, სწავლა საღმთო წერილისა,
სიტყბოებით საქსე სიტყვები, მაღლი-
ანი მიმზიდველი ქცევა იზიდავდენ და
იყრიბობდენ ტკბილის დედა-შეიღლურის
კავშირით; ყველა შენს ახლო მცნო-
ბებს, შენ გყავდენ შევობრები მოსამ-
სახურების მაგივრად, შენ გქონდა
ალერსი ბრძანების მაგივრად, მიმზიდ-
ველი მუსაიფი ქადაგების მაგივრად,
საწადელი საქმები წერის მაგივრად

